

УДК 658.155.4

С. О. ВАСИЛЬЦОВА, М.Ю. БАКУМЕНКО, О.В. СТРЕЛЕЦЬ
ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки метою будь-якого виробництва є одержання максимальне можливого прибутку. Підвищення ефективності виробництва на підприємствах України – це одна з найважливіших задач як держави (створення сприятливих умов для ефективної діяльності підприємств), так і економістів самих підприємств (аналіз виробничої діяльності, розробка й впровадження заходів щодо підвищення ефективності виробництва). Загальним критерієм економічної ефективності виробництва є зростання рентабельності діяльності. В наш час економічна ефективність виробництва оцінюється на основі критерію, що виражається в максимізації національного доходу на одиницю праці. На рівні підприємства критерій ефективності його діяльності є максимізація прибутку. Ефективність виробництва знаходить конкретний кількісний вираз в взаємопов'язаній системі показників, які характеризують ефективність використання основних елементів виробничого процесу.

Ключові слова: прибуток, ефективність, рентабельність, ресурс, інновації, критерії, показники.

С. А. ВАСИЛЬЦОВА, М. Ю. БАКУМЕНКО, А. В. СТРЕЛЕЦЬ
ИССЛЕДОВАНИЕ ПУТЕЙ ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В условиях рыночной экономики целью любого производства является получение максимально возможной прибыли. Повышение эффективности производства на предприятиях Украины – это одна из важнейших задач как государства (создание благоприятных условий для эффективной деятельности предприятий), так и экономистов самих предприятий (анализ производственной деятельности, разработка и внедрение мероприятий по повышению эффективности производства). Общим критерием экономической эффективности производства является рост рентабельности деятельности. В настоящее время экономическая эффективность производства оценивается на основе критерия, выражающегося в максимизации национального дохода на единицу труда. На уровне предприятия критерий эффективности его деятельности является максимизация прибыли. Эффективность производства находит конкретное количественное выражение в взаимосвязанной системе показателей, характеризующих эффективность использования основных элементов производственного процесса.

Ключевые слова: прибыль, эффективность, рентабельность, ресурс, инновации, критерии, показатели.

S.A. VASYLTSOVA, V.Y BAKUMENKO, O.V. STRELETS
INVESTIGATION OF WAYS OF IMPROVING EFFICIENCY OF BUSINESS

In a market economy, the goal of any production is to obtain the maximum possible profit. Increasing the efficiency of production at Ukrainian enterprises is one of the most important tasks for the state (creating favorable conditions for the effective operation of enterprises) and for the economists themselves (analysis of production activities, development and implementation of measures to improve production efficiency). At present, the economic efficiency of production is estimated on the basis of a criterion, expressed in maximizing the national income per unit of labor. At the enterprise level, the criterion of the effectiveness of its activities is the maximization of profit. The efficiency of production finds a specific quantitative expression in an interrelated system of indicators characterizing the efficiency of the use of the basic elements of the production process.

Keywords: profit, efficiency, profitability, resource, innovations, criteria, indicators

Вступ. Проблема ефективності виробництва завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Зацікавленість нею виникає на різних рівнях управління економікою – від власників приватного підприємства до керівників держави. У цьому підрозділі розглянемо сутність категорії «ефективність».

Термін «ефект» у перекладі з латинської означає «результат». Отже, категорія «ефективність» може інтерпретуватись як «результативність» Термін ефект має значення результату, наслідку зміни стану певного об'єкта, зумовленої дією зовнішнього або внутрішнього фактора. [1]

Ефективність — це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо-спожиті ресурси).[2] Якщо при цьому врахувати, що результати виробництва не лише є різноманітними, але й можуть бути представлені в різних формах: вартісній, натуральній, соціальній, то стає очевидною

необхідність в ідентифікації категорії ефективності відповідно до тих аспектів діяльності підприємства, які важливо проаналізувати й оцінити.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Загальним критерієм економічної ефективності виробництва є зростання рентабельності діяльності. В наш час економічна ефективність виробництва оцінюється на основі критерію, що виражається в максимізації національного доходу на одиницю праці. На рівні підприємства критерій ефективності його діяльності є максимізація прибутку. Ефективність виробництва знаходить конкретний кількісний вираз в взаємопов'язаній системі показників, які характеризують ефективність використання основних елементів виробничого процесу. Система показників економічної ефективності виробництва повинна відповідати наступним принципам: забезпечувати взаємозв'язок критерію і системи конкретних показників ефективності виробництва; визначати рівень ефективності використання всіх видів, застосовуваних в виробництві ресурсів; забезпечувати вимірювання ефективності виробництва на різних рівнях управління;

стимулювати мобілізацію внутрішньовиробничих резервів підвищення ефективності виробництва.

На сучасному етапі економічного розвитку стан підприємства залежить від ефективності діяльності підприємства, а саме використання внутрішніх резервів, (основних виробничих фондів, продуктивності праці, використання робочого часу, резерви пов'язані з поліпшенням використання трудових ресурсів та інші) Для промислових підприємств особливо гостро постає питання у зв'язку зі значним зношенням основних фондів. Виходячи з вищесказаного, тема розглянута в роботі, є актуальною на сьогоднішній день, у період становлення ринкової економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. При аналізі поняття ефективності доцільно використати розробки економічної науки, в якій його розглянуто найбільш повно та всебічно. Економічна ефективність — це отримання максимуму можливих благ від наявних ресурсів. [3] Підходи науковців — як українських А. Шеремет, В. Бочаров, Л. Мельник, О. Корінцева так і зарубіжних П. Друкер, П. Хейне, П. Боуттке, Д. Причитко и др.. — відрізняються за кількома аспектами, проте можна знайти серед визначень спільні підходи, які належатимуть до окремих напрямів.

Підходи до трактування поняття «ефективність» можна об'єднати в групи за певними спільними рисами чи напрямками:

1) як стан, який відображається через певні показники;

2) як динамічну категорію — процес, що містить різні види діяльності суб'єкта господарювання.

Економічну ефективність у західній економічній науці розглядають як складну і багатоаспектну категорію, що сформована з певних елементів:

1) відношення між витратами ресурсів і обсягом товарів та послуг, які виробляють з цих ресурсів;

2) максимального обсягу виробництва товарів і послуг із використанням мінімальної вартості ресурсів;

3) виробництва товарів певної вартості за найменших витрат ресурсів;

4) отримання максимуму з доступних для людини обмежених ресурсів;

5) відношення цінності результату до цінності витрат тощо [2].

Беручи до уваги усе вищесказане, можна зробити висновок, що економічна ефективність — це доволі складне та багатоаспектне поняття, котре характеризує відношення отриманого економічного ефекту до усіх витрат, пов'язаних з одержанням даного результату та висловлює комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів.

Розгляд та аналіз категорії «ефективність» з різних підходів та її оцінка для різних користувачів і цілей зумовлюють багатоваріантність напрямів її дослідження та визначення ефективності діяльності підприємства. Дуже часто при оцінці економічної ефективності на рівні підприємства допускається

помилка, розглядаючи його як ізольовану систему, забуваючи, що підприємство є системою відкритою, а його діяльність має бути збалансованою із іншими суб'єктами макро- і мікросередовища. Намагаючись досягнути підвищення ефективності діяльності, треба пам'ятати про той можливий негативний вплив, який дії з підвищення власної ефективності можуть мати на інших суб'єктів господарювання, навколишнє середовище, суспільство та економіку держави загалом [2].

Для цього постійно мають зіставлятися блага і витрати, тобто обов'язковою умовою ефективності раціональна поведінка, яка полягає в прагненні до максимального прибутку (результату) за мінімальних витрат. Економічна ефективність здебільшого може бути зведена до фінансових показників.

Отже, фактично визначення ефективності виробництва полягає в оцінці його результатів. Такими результатами можуть бути обсяги виготовлення продукції в натуральному чи вартісному (за оптовими цінами або за собівартістю) виразі або прибуток. Але ж сама по собі величина цих результатів не дає змогу робити висновки про ефективність або неефективність роботи підприємства, оскільки невідомо, якою ціною отримані ці результати. Звідси для отримання об'єктивної оцінки тих витрат, що дали змогу одержати ті чи інші результати. Процес виробництва здійснюється через поєднання факторів, що його визначають: засобів праці (основні фонди), предметів праці (оборотні фонди), робочої сили (трудова ресурси). Крім того, істотним чином на виробництво впливає фінансовий стан підприємства, а також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші переваги, що відображаються як нематеріальні ресурси. Тож за оцінку витрат логічно взяти оцінку всіх перелічених ресурсів. Виходячи з цього можна дати таке визначення ефективності: ефективність підприємства являє собою комплексну оцінку кінцевих результатів використання основних і оборотних фондів, трудових і фінансових ресурсів та нематеріальних активів за певний період часу. Визначення ефекту та ефективності діяльності має важливе як наукове, так і практичне значення. За його допомогою можна не тільки оцінити ефективність роботи підприємства, проаналізувати сумарний ефект різних його структурних підрозділів та напрямків діяльності, а й визначити стратегію розвитку, розробити прогноз та план дій на перспективу, встановити результати використання витрачених ресурсів: засобів виробництва, робочої сили, інформації і т.п.

Однією із найважливіших ознак ефективності є досягнення відповідного результату діяльності з найменшими витратами ресурсів. Інакше кажучи, ознакою ефективності діяльності є досягнення мети функціонування підприємства (організаційно-виробничої системи, організації) з найменшими витратами суспільної праці. Оскільки внаслідок виробничої діяльності можуть бути досягнуті різноманітні результати або ж ефекти, як наприклад, економія ресурсів, збільшення кількості робочих

місць, зменшення витрат енергії, зниження шкідливих викидів, зростання прибутків і т.д., то необхідно говорити про можливі різні критерії (мірила) ефективності господарювання підприємства. В кінцевому підсумку під ефективністю (продуктивністю) як економічною категорією, виходячи із об'єктивно діючого закону економії робочого часу, розуміють міру витрат ресурсів, необхідних для нагромадження та використання багатства суспільством. Підвищення ж ефективності виробництва є конкретною формою прояву дії закону економії робочого часу.

Провідним завданням фахівця-економіста на підприємстві є проведення аналізу роботи структурних елементів економічної діяльності з метою пошуку шляхів підвищення прибутків. Це вимагає знання різноманітних методів фінансово-економічного аналізу, одним з найбільш дієвих є методика організаційно-економічного аналізу.

Перехід до ринку змінює роль організаційно-економічного аналізу, його основну мету та завдання. Якщо за директивно-планової системи організаційно-економічний аналіз виконував, як правило, функцію контролю за виконанням централізовано затверджуваних планів та визначення відповідності господарської діяльності підприємства економічній стратегії панівної політичної партії, то на теперішній час посилюється роль таких сфер досліджень, як: ринкове середовище; конкурентоспроможність; ефективність управління фінансовими ресурсами; економічні ризики; обґрунтованість та дієвість механізму реалізації управлінських рішень.

Організаційно-економічний аналіз відіграє важливу роль у розробці основних показників бізнес-плану, оскільки основою бізнес-плану по становленню та розвитку бізнесу є висновки за результатами аналізу звітності підприємства. Всі користувачі фінансової звітності використовують методи аналізу для прийняття рішень щодо оптимізації своїх інтересів.

Отже, організаційно-економічний аналіз - важливий елемент у системі управління виробництвом, дійовий засіб виявлення внутрішніх невикористаних резервів, основа для вироблення оптимальних управлінських рішень щодо успішної діяльності в умовах ринку.

Змістом економічного аналізу є комплексне та взаємозалежне дослідження процесів і явищ господарської діяльності підприємств та їх структурних підрозділів, виявлення на цій основі причинних зв'язків і тенденцій у розвитку, недоліків в економічній роботі й обґрунтувань управлінських рішень, щодо ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. В процесі управління для обґрунтування прийнятих рішень використовується сукупність різних видів економічного аналізу. Наприклад, ринкова економіка характеризується динамічністю ситуацій зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства. За таких умов важливу роль відіграє оперативний аналіз. Його відмінною рисою є комплексність, комп'ютерне оброблення

оперативних інформаційних масивів, використання його результатів на рівні окремих функціональних служб підприємства у вигляді орієнтованої інформації.

Для характеристики діяльності підприємств важливими є не тільки отримані ними абсолютні суми балансового прибутку, прибутку від основної діяльності, іншої реалізації, позареалізаційних операцій тощо, але й відносний його рівень, тобто рентабельність. Рентабельність характеризує рівень ефективності господарювання.

Взагалі проблема визначення ефективності підприємства та пошуку шляхів її підвищення є складною і такою, що важко формалізується. Адже будь-яке підприємство - це складна система, яку важко спростити, не втративши при цьому її суттєвих характеристик. Тому сподіватися, що можна дістати просту й легко зрозумілу схему аналізу, яка давала б змогу отримувати бажаний результат в усіх випадках, було б не зовсім правильно.

Визначають такі загальні напрямки аналізу об'єкта. Перший з них - ресурсний - відображає першочергову необхідність аналізу ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці. При цьому слід враховувати рівень завантаження обладнання в часі, структуру собівартості продукції, що виготовляється, з точки зору співвідношення в ній часток амортизації, матеріальних витрат, витрат на оплату праці. Зазначені показники слід розглянути в динаміці, а також по можливості порівняти з показниками найближчих конкурентів.

Слід звернути увагу і на інші напрямки раціоналізації використання матеріальних ресурсів:

- 1) проаналізувати основні причини втрат та нерационального використання ресурсів;
- 2) забезпечити обґрунтоване нормування витрат матеріалів;
- 3) організувати використання вторинних ресурсів;
- 4) створити систему заохочення за економію сировини, енергії та матеріалів й відпрацювати її дієвість;
- 5) акцентувати увагу на використанні сучасних високотехнологічних матеріалів.

Що стосується аналізу ефективності використання трудового потенціалу підприємства, то тут слід зосередити увагу на таких аспектах:

- 1) внутрішньозмінні втрати робочого часу;
- 2) втрати робочого часу внаслідок плинності кадрів;
- 3) рівень використання засобів механізації, автоматизації праці та комп'ютерної техніки;
- 4) аналіз системи стимулювання працюючих;
- 5) визначення професійно-кваліфікаційної структури працюючих.

У межах другого, тобто організаційного, напрямку здійснюється пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві. При цьому насамперед увага звертається на ефективність управління.

Важливою складовою ефективності підприємства, а отже, і значним резервом її підвищення, є організація виробничого процесу. У конкретних умовах підприємства слід проаналізувати всі аспекти, що визначають ефективність організації робіт, від рівня робочого місця окремого робітника чи спеціаліста до рівня підприємства в цілому. Для виробничих підприємств, урахувавши, звичайно, специфіку їх діяльності, особливу увагу треба звертати на можливості застосування більш ефективних типів виробництва (масового, великосерійного).

І, нарешті, останнім (але не за важливістю) напрямком пошуку можливостей підвищення ефективності є технологічний.

Вирішення проблеми технологічного відставання особливо актуальне для українських підприємств. Причому проблема ця є комплексною і має, принаймні, два компоненти: матеріальний та нематеріальний. Перший з них - це удосконалення технічної бази, а другий ~ організаційно-правові проблеми. На думку багатьох економістів, подолання технічного і технологічного відставання потребує не просто переходу на сучасні технології, а впровадження комплексу відносин, що називається корпоративною культурою. Така культура має запозичуватись, звичайно, у найпереводіших компаній з тривалим досвідом роботи в ринковому середовищі.

Намагання виділити в оцінці ефективності підприємства та в пошуку шляхів підвищення останньої окремі структурні компоненти зумовлено бажанням спростити розуміння зазначених проблем. Проте зрозуміло, що насправді ці проблеми комплексні, отже, для їх вирішення слід застосовувати комплексний, системний підхід, ретельно досліджуючи всі підрозділи, служби підприємства та ті процеси, які в них відбуваються. Тільки на основі системного аналізу можна отримати справді адекватну оцінку стану справ на підприємстві та розробити ефективні заходи щодо його поліпшення.

Ефективність господарської діяльності характеризується порівняно невеликим колом показників, але на кожний з них впливає ціла система факторів. Для системного підходу характерна комплексна оцінка впливу різнопланових факторів, цільовий підхід до їх вивчення. Знання факторів виробництва, уміння визначати їх вплив на показники ефективності дозволяють впливати на рівень показників за допомогою керування факторами, створити механізм пошуку резервів.

При комплексному економічному аналізі поряд із загальними або синтетичними показниками розраховуються більше часткові або аналітичні показники. Кожен показник, відбиваючи певну економічну категорію, складається під впливом цілком визначених економічних і інших факторів. Фактори – це елементи, причини, що впливають на даний показник або на ряд показників. У такому розумінні економічні фактори, як і економічні категорії, відображені показниками, носять

об'єктивний характер. З погляду впливу факторів на дане явище або показник треба розрізняти фактори першого, другого, ..., n – порядків. Розходження понять «показник» і «фактор» умовно, тому що практично кожен показник може розглядатися як фактор іншого показника більш високого порядку і навпаки.

Від об'єктивно обумовлених факторів треба відрізняти суб'єктивні шляхи впливу на показники, тобто можливі організаційно-технічні заходи, за допомогою яких можна впливати на фактори, що визначають даний показник.

Фактори в економічному аналізі можуть класифікуватися по різних ознаках. Так, фактори можуть бути загальними, тобто частковими, що впливають на ряд показників, або специфічними для даного показника. Узагальнюючий характер багатьох факторів пояснюється зв'язком і взаємною обумовленістю, що існують між окремими показниками [7].

Виходячи із задач аналізу господарської діяльності, важливе значення має наступна класифікація факторів, у якій фактори поділяються на внутрішні, або контрольовані підприємством (вони, у свою чергу, поділяються на основні і неосновні), і зовнішні, мало контрольовані або взагалі неконтрольовані. Внутрішні основними називаються фактори, що теоретично визначають результати роботи підприємства. Внутрішні неосновні фактори хоча і впливають на показники, але не пов'язані безпосередньо із сутністю розглянутого показника, наприклад, порушення господарської і технологічної дисципліни. Зовнішні фактори - це ті, котрі не залежать від діяльності підприємства, але кількісно визначають рівень використання виробничих і фінансових ресурсів.

Класифікація факторів і удосконалення методики їх аналізу дозволяють вирішити важливу проблему – очистити основні показники від впливу зовнішніх і побічних факторів для того, щоб показники, прийняті для оцінки ефективності діяльності підприємства, об'єктивніше відбивали його досягнення.

Так, поточний чистий прибуток звітного року – «серцевина» показників, кінцевий фінансовий результат усієї господарської діяльності. Але виникає питання, наскільки вона показова? Відповідь на це питання може дати аналіз «якості» прибутку. Якість прибутку – це узагальнена характеристика структури джерел формування прибутку. Висока якість прибутку характеризує таке положення, коли прибуток формується факторами економічної, властивої цієї категорії закону вартості. Але на величину прибутку можуть впливати багато причин, що затушовують «якість» показника прибутку.

На «якість» прибутку можуть впливати:

1) облікова політика підприємства, насамперед, методи обліку витрат і розрахунків прибутку, прийняті в обліковій політиці. Наприклад, організаційні витрати, витрати на перебудову профілю можуть розглядатися як нематеріальні активи або відразу списуватися в рік витрат.

Списання неінкасованих сум (безнадійної дебіторської заборгованості) на витрати може визначатися різними методами. Оцінку товарно-матеріальних цінностей підприємства мають право передбачити по собівартості кожної одиниці, по середній вартості, методами FIFO і LIFO. Амортизація основних засобів у ринковій економіці може нараховуватися методом рівномірного нарахування, методом по фактично виконаній роботі, методом падаючого балансу і методом прискореної амортизації. Різні методи можна застосовувати і при амортизації нематеріальних активів;

2) характер фінансових результатів від операційної і позареалізаційної діяльності, а також надзвичайних подій;

3) поведінки витрат, а саме частка постійних і змінних витрат визначає так званий ефект операційного важеля;

4) характер зовнішніх, не контрольованих підприємством факторів і порушень загальноприйнятої господарської дисципліни.

Ці й інші причини дозволяють економісту варіювати розмірами доходів і витрат, що відносяться до звітного року, тобто створювати так званий накопичений прибуток, не відбитий в звітності. Зниження величини прибутку дозволяє підприємству не тільки скорочувати величину податків, але і скорочувати дивіденди акціонерам, дає «підставу» вимагати скорочення собівартості і поліпшення роботи персоналу, а також дає «аргументи» для вимог зниження цін постачальників і підвищення цін на продукцію перед покупцями. Іноді підприємству, навпаки, вигідно завищувати прибуток у звітах в рекламних цілях або з інших причин. І тут важливо оцінити «якість» прибутку, тобто вірогідність звітних даних про прибутки, прозорість її формування. Показник «якості» прибутку – надійний вимірник її ролі в рості добробуту акціонерів, ступеня надійності фінансового становища і стійкості розвитку підприємства.

З позиції підприємства й у залежності від джерел утворення розрізняють зовнішні і внутрішньогосподарські резерви. Під зовнішніми резервами розуміються застосування народногосподарських, а також галузевих і регіональних умов і факторів розвитку виробництва. Використання зовнішніх резервів, безумовно, позначається на рівні економічних показників підприємства, але головним джерелом підвищення ефективності роботи підприємств, як правило, є внутрішньогосподарські резерви [5].

Використання виробничих і фінансових ресурсів підприємства може носити як екстенсивний, так і інтенсивний характер. Екстенсивне використання ресурсів і екстенсивний розвиток орієнтуються на залучення у виробництво додаткових ресурсів. Інтенсифікація економіки складається насамперед у тому, щоб результати виробництва зростали швидше, ніж витрати на нього, щоб, втягуючи у виробництво порівняно менше ресурсів, можна було домогтися більших результатів. Базою інтенсивного розвитку є

науково-технічний прогрес. Аналіз інтенсифікації виробництва вимагає класифікації факторів екстенсивного й інтенсивного розвитку. [6]

Як відомо, у реальній дійсності в масштабі країни і досить тривалому часі чисто інтенсивного або чисто екстенсивного типу розвитку бути не може, тому вірніше говорити не про інтенсивний або екстенсивний тип розвитку, а про переважно інтенсивний або переважно екстенсивний тип розвитку. Певне зростання ефективності може мати місце і при переважно екстенсивному типі виробництва. Але можливість забезпечити неухильне зростання із досить високими темпами економічної ефективності виробництва дає тільки перехід до переважно інтенсивного типу розвитку. Розходження понять «інтенсифікація» і «ефективність» полягає в тому, що перше з них є причиною, друге – наслідком.

Для практики пошуку резервів важливе значення має класифікація їх по факторах і умовах інтенсифікації і підвищення прогресивності і якості продукції і застосовуваної техніки, ступеня механізації й автоматизації виробництва, технічної й енергетичної озброєності праці, прогресивності застосовуваних технологій, прискорення впровадження нової техніки і заходів науково-технічного розвитку. Структура й організація виробництва і праці включають такі резерви, як підвищення рівня концентрації, спеціалізації і кооперування, скорочення тривалості виробничого циклу, забезпечення ритмічності виробництва й інших принципів наукової організації виробництва, скорочення і повна ліквідація виробничого браку, забезпечення принципів наукової організації праці, підвищення кваліфікації працівників і її відповідностей технічному рівню виробництва. Підвищення рівня управління і методів господарювання означає удосконалення виробничої структури підприємства, структури органів управління ним, підвищення рівня планової й обліково-контрольної роботи і т.д. [4].

Отже, для того, щоб скласти цілісну картину про ефективність роботи підприємств ПФ «Агро», виявити властиві йому тенденції і закономірності, в було проведено аналіз господарської діяльності за останні три роки 2014-2016. Виходячи з проведеного аналізу господарської діяльності було виявлено такі проблемні моменти:

- висока зношеність основних фондів підприємства;
- скорочення рентабельності, викликане більш високими темпами ростів собівартості аніж чистих доходів;
- зниження показників ліквідності;
- нестабільність отриманого прибутку.

Висновки. Отже, було визначено підходи до пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства та було запропоновано наступні заходи:

1) для отримання додаткових коштів (прибутку), що буде спрямований на оновлення основних фондів, пропонується більш ефективно їх використання за рахунок підвищення ефективності

використання річного робочого часу. Це дозволить отримати додаткові кошти, підвищити ефективність використання основних фондів, підвищити прибутковість, рентабельність та ліквідність підприємства;

2) впровадження у виробництво нових видів продукції, що дозволить підвищити підприємству його прибутковість та рентабельність, покращить фінансовий стан, підвищить ефективність використання основних фондів підприємства.

3) При вирішенні цих проблем на підприємстві ПФ «Агро», очікується збільшення виробітку та фондівдачі на 19,2%, зниження фондомісткості на 16% та суттєве підвищення рентабельності діяльності на 285,7% до рівня 0,04.

Список літератури.

- 1 Бойчик І.М. *Економіка підприємства*. Навчальний посібник. – К.: Атака, 2004. – 480 с.
- 2 Братанич М. В. *Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів* / М. В. Братанич, Т. В. Полозова // *Економіка промисловості*. – 2010. – № 4. – С. 153-155.
- 3 Петрович Й. М. *Економіка і фінанси підприємства*: підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич; ред. Й. М. Петрович. – Львів: Магнолія 2006. – 408 с.
- 4 Хеддервик К. *Финансово-экономический анализ деятельности предприятий* Под ред. Ю.Н. Воропаева. - М.: Финансы и статистика, 1996. - 192с.

5 Лобай Р. Р. *Теоретичні підходи до визначення ефективності економічної діяльності* / Р. Р. Лобай // *Ефективність державного управління*. – 2013. – Вип. 36. – С. 353-361.

6 Герасимчук З. В. *Проблеми та перспективи становлення інноваційного потенціалу в регіонах України* / З. Герасимчук, Н. Кудай // *Регіональна економіка*. – 2010. – №2. – С. 7–19.

7 Власова І. В. *Розвиток інфраструктури інноваційної діяльності в Україні* / І. Власова // *Проблеми науки*. – 2010. – №2. – С. 26–31.

References (transliterated):

- 1 Boichyk I.M. *Ekonomika pidpriemstva*. Navchalnyi posibnyk. – Kiev: Ataka, 2004. – 480 p.
- 2 Bratanych M. V. *Vyznachennia sutnosti ekonomichnoi efektyvnosti ta klasyfikatsiia yii vydiv* / M. V. Bratanych, T. V. Polozova // *Ekonomika promyslovosti*. – 2010. – no 4. – P. 153-155.
- 3 Petrovych Y. M. *Ekonomika i finansy pidpriemstva*: pidruchnyk / Y. M. Petrovych, L. M. Prokopyshyn-Rashkevych; red. Y. M. Petrovych. – Lviv: Mahnoliia 2006. – 408 p.
- 4 Khedderyk K. *Fynansovo-ekonomycheskyi analiz deiatelnosti predpriaty* Pod red. Yu.N. Voropaeva. - Moscow: Fynansy y statystyka, 1996. – 192 p.
- 5 Lobai R. R. *Teoretychni pidkhody do vyznachennia efektyvnosti ekonomichnoi diialnosti* / R. R. Lobai // *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia*. – 2013. – Vyp. 36. – P. 353-361.
- 6 Herasymchuk Z. V. *Problemy ta perspektyvy stanovlennia innovatsiinoho potentsialu v rehionakh Ukrainy* / Z. Herasymchuk, N. Kutsai // *Rehionalna ekonomika*. – 2010. –No 2. – P. 7–19.
- 7 Vlasova I. V. *Rozvytok infrastruktury innovatsiinoi diialnosti v Ukraini* / I. Vlasova // *Problemy nauky*. – 2010. – No2. – P. 26–31.

Надійшла (received) 01.06.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Васильцова Світлана Олександрівна (Васильцова Светлана Александровна, Vasyltsova Svetlana Alexandrovna) – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і маркетингу Національного технічного університету «ХПІ». (097) 7375974, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>; e-mail svetifom@gmail.com

Бакуменко Марія Юрївна (Бакуменко Мария Юрьевна, Bakumenko Mariia Yurievna) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студент; тел.: (093) 890-08-44; e-mail: bakumenkomariya@gmail.com.

Стрелець Олексій Вячеславович (Стрелец Алексе Вячеславович, Strelets Oleksii Vyacheslavovich) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», студент; тел.: (097) 376-14-88; e-mail: vladisavlavtish@gmail.com.